

PRZYJAZNY DUSICIEL

KATARZYNA
KUREK

Wąż Eskulapa *Zamenis longissimus* to jeden z najrzadszych krajowych węży. Choć jest dusicielem, to niejadowitym i żywi się głównie drobnymi ssakami, gadami, płazami oraz ptakami. Naukowcy z naszego Instytutu zajmują się jego czynną ochroną.

Polska populacja zagrożonego wyginięciem węża Eskulapa znajduje się na skraju północnego zasięgu swojego występowania. Na granicy zasięgu populacje zwierząt są często małe i izolowane, mogą też wykorzystywać siedliska w inny sposób niż populacje znajdujące się w centrum zasięgów. Spadek liczebności i kurczenie się arealu węża Eskulapa są związane przede wszystkim ze spadkiem dostępności mikrosiedlisk antropogenicznych. Obecnie gatunek ten występuje jedynie w Bieszczadach i Górach Sanocko-Turczańskich. W przeszłości obecność człowieka zapewniała mozaikowość siedlisk oraz mikrosiedliska, jak kompostowniki, drewnianą i kamienną zabudowę, niezbędne dla funkcjonowania populacji tego gatunku w niekorzystnych warunkach klimatycznych. Dlatego wąż Eskulapa został wskazany do ochrony czynnej, a badania prowadzone przez Instytut pozwoliły na określenie jego wymagań siedliskowych, parametrów populacji i stworzenia wytycznych dla jego długoterminowej ochrony.

W miejscach historycznego i potencjalnego występowania gatunku w Bieszczadach Zachodnich zbudowano 51 kopców rozrodczych i inne dodatkowe miejsca schronienia, jak sterty pni, gałęzi i kamieni. Struktury te oprócz wspomaganie roz-

WĄŻ
ESKULAPA
W
KARPATACH

<https://www.iop.krakow.pl/Eskulap/gatunek>

rodu ułatwiały prowadzenie obserwacji tego trudnego do wykrycia węża. Dzięki prowadzonym badaniom opracowano praktyczne zalecenia ochronne dla gospodarki leśnej, zalecające pozostawianie jak największych fragmentów olszyn, buczyn i grądów w naturalnym stanie oraz zachowanie i tworzenie luk w drzewostanach w miejscach stałego występowania gatunku. Ze względu na niedostatek siedlisk antropogenicznych priorytetem dla czynnej ochrony gatunku pozostaje tworzenie sztucznych miejsc rozrodu i kamienistych miejsc schronienia. Ma to ułatwić rozprzestrzenianie się i zachowanie łączności

Publikacje naukowe
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S235198941830461X>
<https://www.jstor.org/stable/26609501>

Publikacje popularnonaukowe

<http://www.natrix.org.pl/wp-content/uploads/2020/04/podr%C4%99cznik-gady.pdf>

Badania były finansowane przez EkoFundusz nr 1609/521/IV/09, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i GW w Rzeszowie nr 88/2009/OP/K/D, Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (UE) nr POIS.05.01.00- 00-336/10-00, oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i GW w Warszawie nr 123/2012/ Wn-09/OP-WK-PS/D, a także w ramach subwencji na działalność statutową Instytutu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk.

między subpopulacjami. Niemniej ważna w aspekcie ochrony węża Eskulapa jest akceptacja obecności tego niegroźnego gada w pobliżu siedzib ludzkich, oczywiście w miejscu jego naturalnego występowania.

W ramach monitoringu gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 stale monitorowany jest stan populacji tego gatunku. Instytut bierze też udział w badaniach prowadzonych przez Virginia Polytechnic Institute and State University w USA nad rozprzestrzenianiem się śmiertelnej choroby grzybiczej węży.

Wąż Eskulapa *Zamenis longissimus*
fot. Katarzyna Kurek

Współpracujemy też Lasami Państwowymi i Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Rzeszowie w zakresie aktywnej ochrony węża Eskulapa poprzez m.in. tworzenie szczegółowych wytycznych, wsparcie merytoryczne, a także prowadzimy działania edukacyjne.

Katarzyna Kurek

kkurek@iop.krakow.pl

Zakład Ochrony Fauny

Instytut Ochrony Przyrody PAN

al. Adama Mickiewicza 33, 31-120 Kraków